

Vana-Rooma

Looduslikud olud

- Apenniini poolsaar
- Põlluharimiseks sobilikum
- Vähem looduslikult killustatud
- Ümbritsetud merest
– Kreeka kolooniad

Asustus

- itaalikud
 - latiinid
 - Kesk-Itaalia
- kreeklased
 - Lõuna-Itaalia, Sitsiilia
 - linnriiklik korraldus
- etruskid
 - Teadmata päritolu
 - Meresõitjad
 - Kontaktid teiste kultuuridega

Etruskid

- Põlluharijad ja käsitöölised
- Osavad metallikäsitlejad
- Meresõitjad ja piraadid
- 8. sajandil kreeka tähestiku eeskujul oma tähestik

Etruskid

- Linnriigid ja linnriikide liidud
- Aristokraatia ja kuningate võim
- Naistel ühiskonnas kõrge positsioon
- 7.-6. saj eKr tugevaimad Itaalias
- Legendid etruskide rikkustest

Religioon

- Austasid paljusid jumalaid
- Usk surmajärgsusesse
- Rajati templeid (pole säilinud)
- Ennustuskunst oli väga oluline

Uhked hauakambrid ja surnute linnad

Etruskide langus

- Kaotus Sitsiilia kreeklastele merel
- Roomlastele maismaal
- Keele hääbumine, segunemine roomlastega
- Suur kultuuriline mõju roomlastele

Vana-Rooma ajalooperioodid

I Kuningate aeg 753-509 eKr

II Rooma vabariik 509-30 eKr

a) varane vabariik 509-265 eKr

b) hiline vabariik 265-27 eKr

III Rooma keisririik 27 eKr-476 pKr

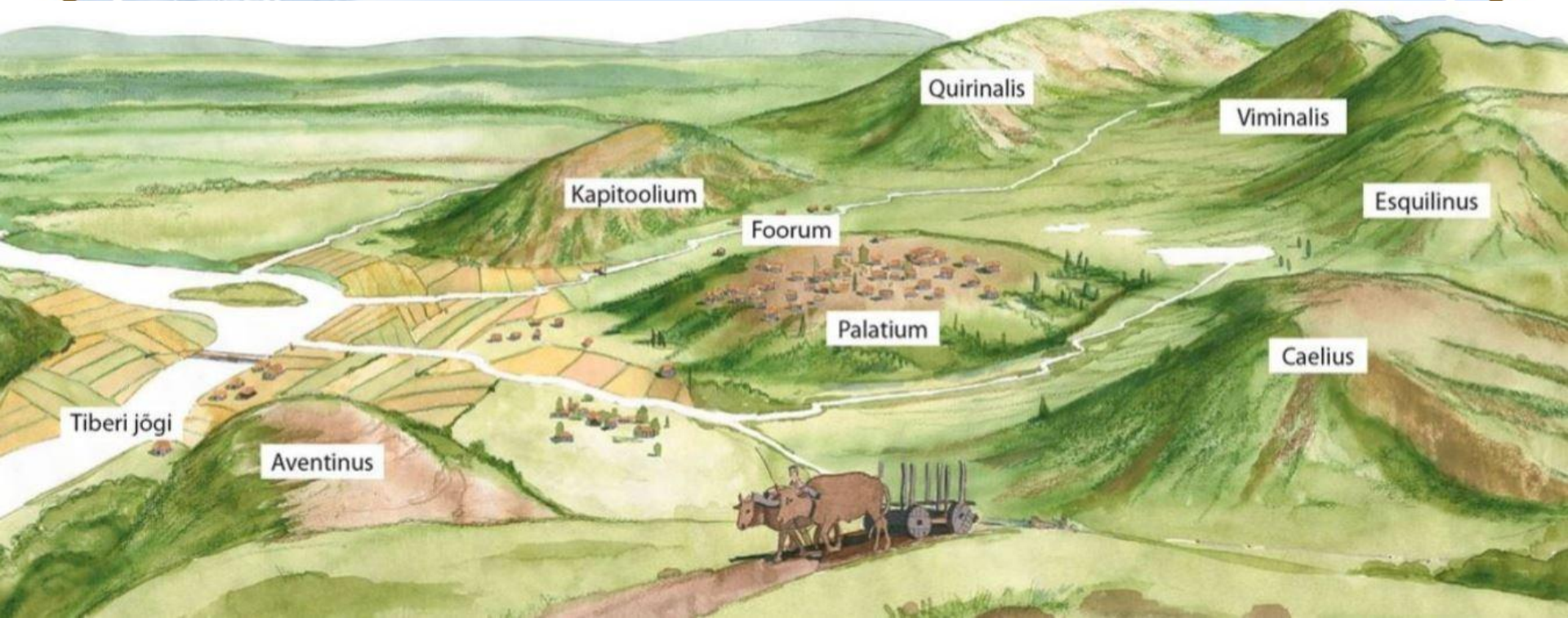
a) varane keisririik 27 eKr-284 pKr

b) hiline keisririik 284- 476 pKr

Rooma esilekerkimine

- Tiberi kalda 7 künkal
 - Capitolium, Palatinus, Quirinalis, Viminalis, Esquilinus, Caelius, Aventinus
 - Ostia sadam
- Ladina keel
- Asutamise aeg 21. apr 753 eKr, *ab urbe condita*
- Romulus ja Remus
 - Aeneas

Tiberi jõgi

Aventinus

Kapitolium

Foorum

Palatium

Quirinalis

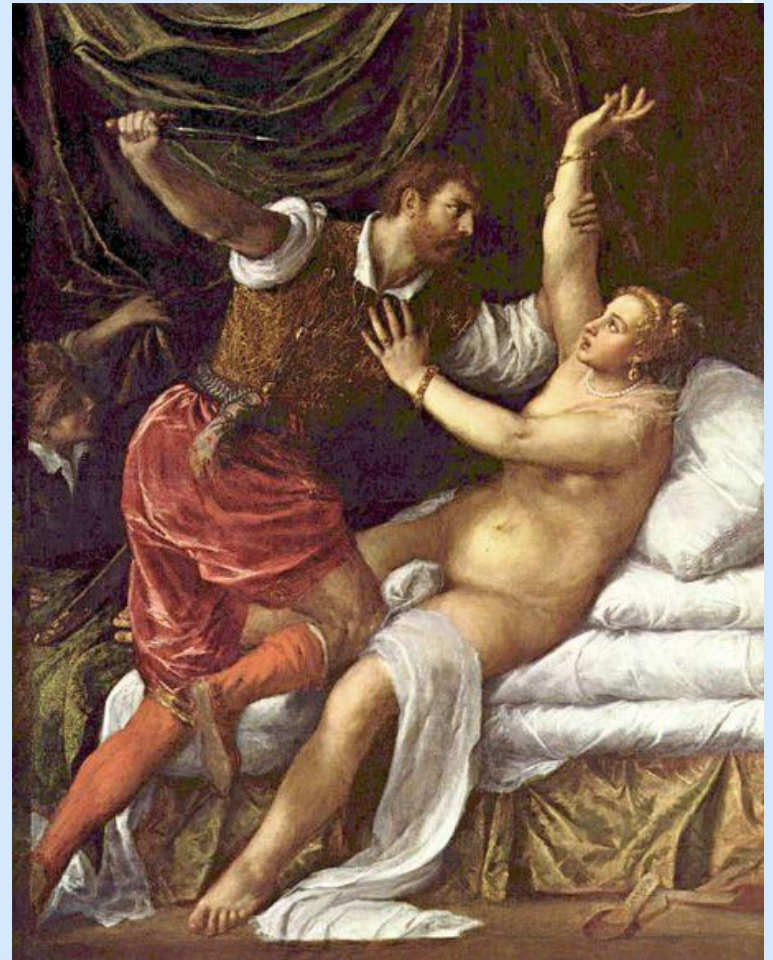
Viminalis

Esquilinus

Caelius

Kuningriik 753-509 eKr

- seitse kuningat
 - Tarquinius Superbus
- kuningas, senat, rahvakoosolek
- patriitisid, plebeid, proletaarlased
- patrooni-kliendi suhe talupojajühiskond

Valitsemiskorraldus:

Riigi eesotsas oli rahvakoosolekul kinnitatud kuningas, kes valitses koos senatiga.

Rahvakoosolekud ehk **komiitsid** toimusid esialgu kuuriate (kõik täiskasvanud mehed) kaupa ja neid nimetati kuriaatseteks komiitsideks, kuuriatesse kuuluti päritolu järgi.

Kuningas kinnitati ametisse rahvakoosolekul. Tema võim oli piiratud, ta oli väejuht, kohtunik, mõningate religioossete kombetalituste täitja.

Senat koosnes sugukondade vanematest. Kõik komiitside otsused pidid saama senati heakskiidu. Esimeseks kuningaks oli Romulus.

Kuningate aeg

Rajati:

*sild üle Tiberi jõe

*Ostia (Rooma sadam)

*foorum – turuplats

*Kapitooliumile tugev kindlus ja templid

*kaitsemüür

Varane vabariik II

- 450 eKr 12 tahvli seadused
 - 287 eKr plebeidele võrdsed õigused
 - Res publica
 - senat, rahvakoosolek
 - magistraadid, nobileet
 - konsulid - sõjavägi
 - preetorid - õigus
 - tsensorid – nimekirjad ja kombed
- rahvatribuunid

Vabariigi valitsemine Roomas

Magistraadid: rahvakoosolekul valdavalt üheks aastaks valitud kollegiaalsed riigiametnikud, kellele palka ei makstud.

Konsulid (2 tk): kõrgeimad magistraadid ja sõjaväe juhid.

Preetorid (8 tk): kõrgeimad õigusemõistjad,

Tsensorid (2 tk): nende 5 aastaks valitud ametnike ülesanne oli korraldada kodanike loendust (tsensust), koostada senaatorite nimekirju ja valvata kodanike elukommete järele.

Diktaator (1): määrati ametisse senati ja konsulite vahelise kokkuleppe tulemusena

Rahvatribuunid (10 tk): plebeisid esindav ametnik, kelle peakohustus oli kaitsta nende huve patriitside vastu, vetoõigus

Senat (liikmeid 300–600): Rooma riiki valitsev riiginõukogu, mis koosnes senaatoritest (ld k senex – vanamees, rauk). Senaatoriteks olid endised ja ametis olevad magistraadid, kes kujundasid riigi sise- ja välispoliitikat, juhtisid sõjandust ja rahaasju ning esitasid rahvakoosolekule seaduseelnõusid.

Rahvakoosolek: ühtne rahvakoosolek puudus

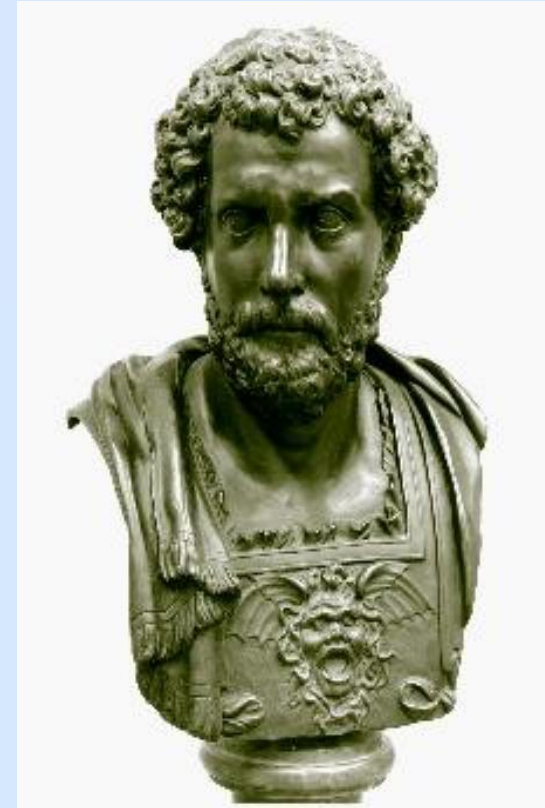
Varane vabariik I 509-265 eKr

- 5. saj eKr Rooma kujuneb Latiumi valitsejaks
- 387 eKr gallide sissetung
 - haned, häda võidetuile!
- sõjad samniitidega
- 280-275 eKr sõda kreeka linnadega
 - Pyrrhose võit
- 265 eKr kogu Itaalia Rooma võimu all

Hiline vabariik I 265-133 eKr

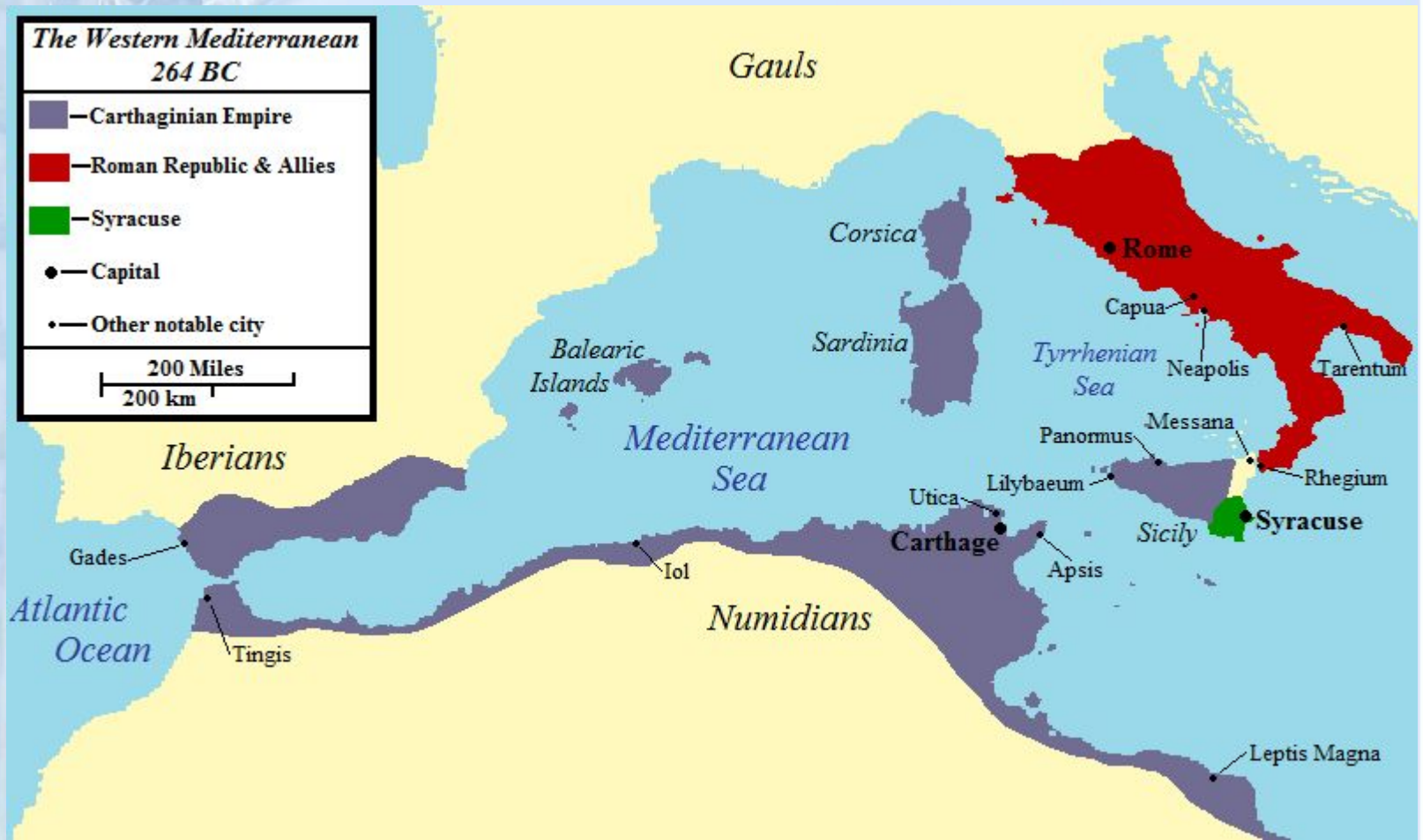
- 264-241 eKr I Puunia sõda
- 218-201 eKr II Puunia sõda
 - Hannibal (247eKr-181eKr)
 - Cannea lahing 216 eKr
 - Zama lahing 202 eKr
- 149-146 eKr III Puunia sõda. Jugurtha
 - Marcus Porcius Cato
- 146 eKr Makedoonia ja Kreeka vallutamine
- 133 eKr Pergamoni liitmine Attalus III

*The Western Mediterranean
264 BC*

- Carthaginian Empire
- Roman Republic & Allies
- Syracuse
- — Capital
- — Other notable city

200 Miles
200 km

Legend

Territory at the Start of the War

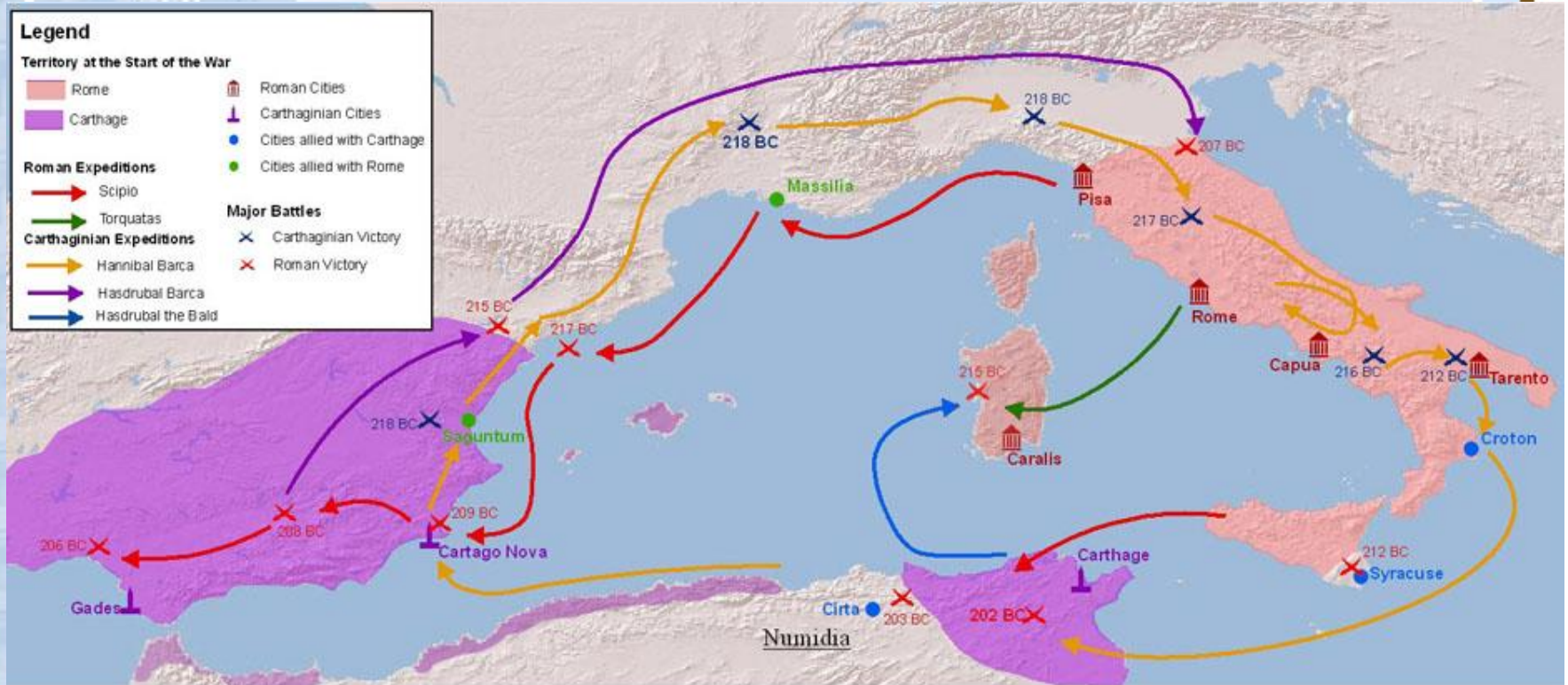
- Rome
- Carthage
- Roman Cities
- Carthaginian Cities
- Cities allied with Carthage
- Cities allied with Rome

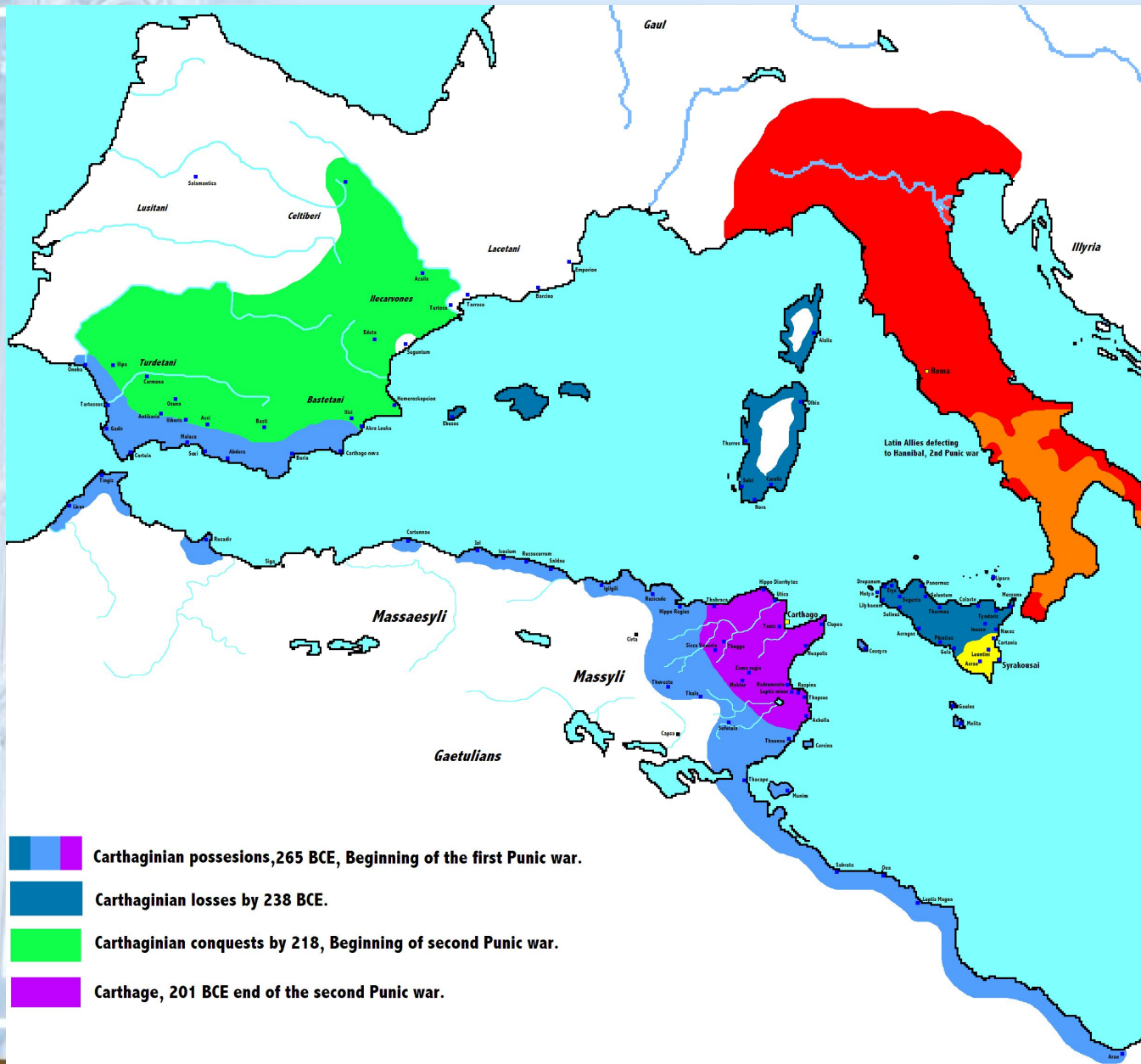
Roman Expeditions

- Scipio
- Torquatus
- Carthaginian Expeditions
- Hannibal Barca
- Hasdrubal Barca
- Hasdrubal the Bald

Major Battles

- Carthaginian Victory
- Roman Victory

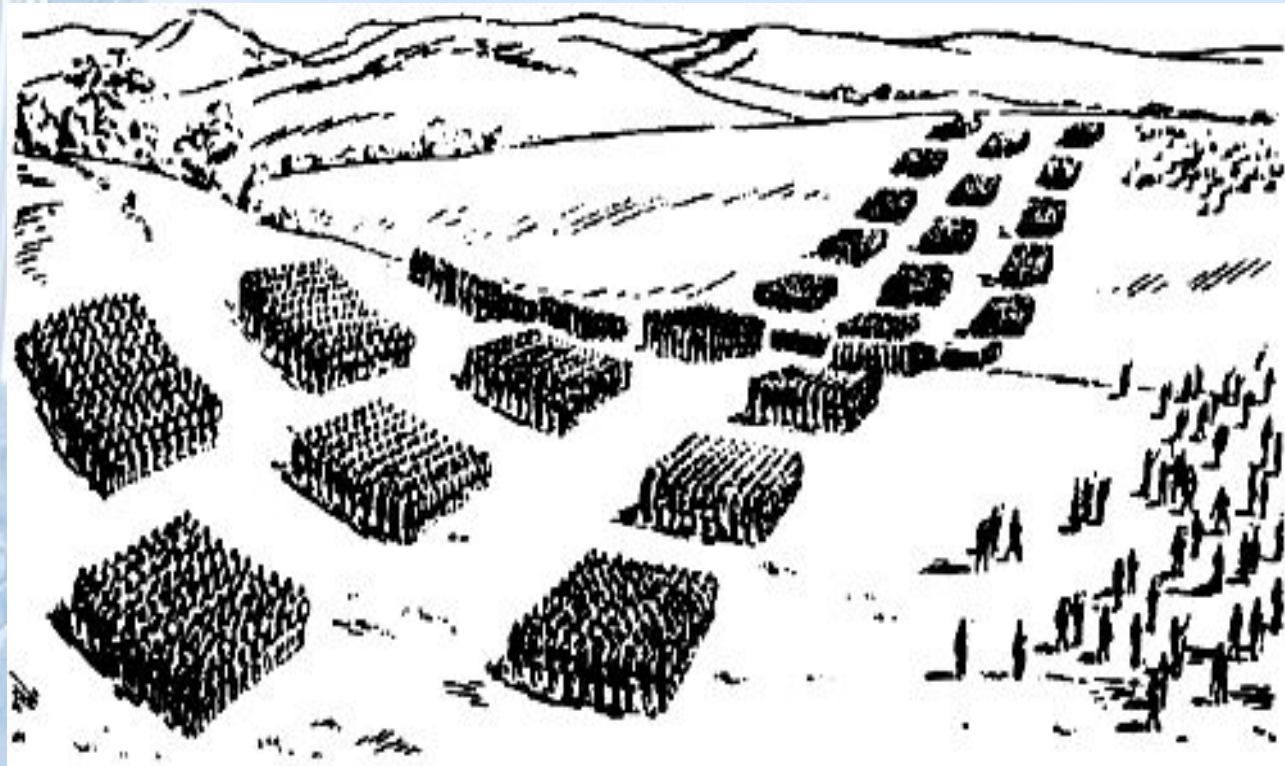
- Carthaginian possessions, 265 BCE, Beginning of the first Punic war.
- Carthaginian losses by 238 BCE.
- Carthaginian conquests by 218, Beginning of second Punic war.
- Carthage, 201 BCE end of the second Punic war.

Hiline vabariik II

- provintside valitsemine
 - jaga ja valitse
 - asehaldur
- ühiskondliku korra muutumine
 - talupoegade laostumine
 - orjanduse areng

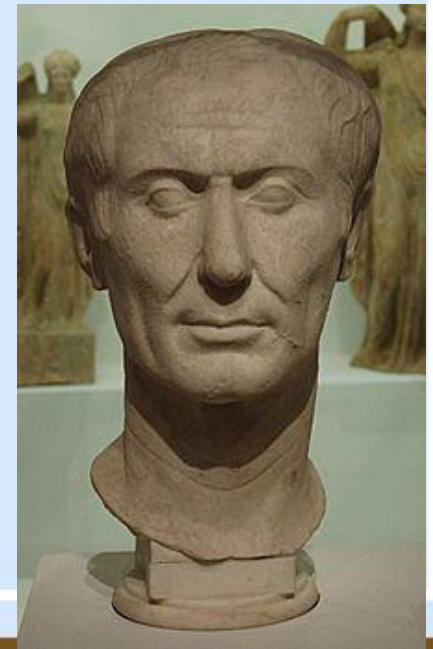
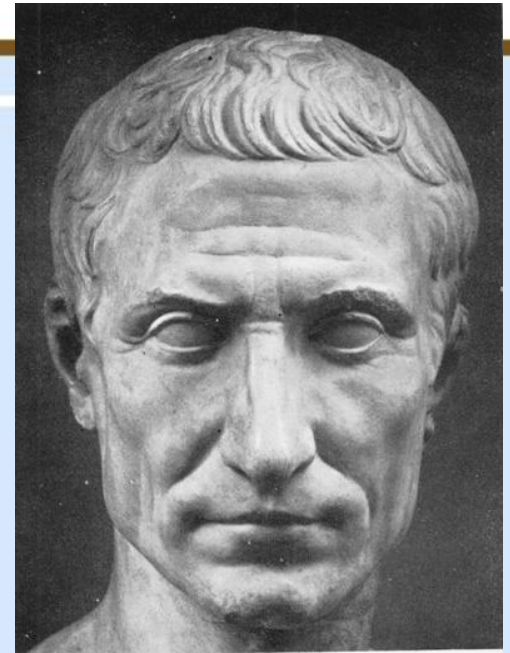
Vabariigi langus I 133-30 eKr

- 133 eKr Gracchuste reformid
- U 110 eKr Mariuse sõjaväereform
- 89 eKr kõik vabad itaallased kodanikeks
- 83-79 eKr kodusõda ja Lucius Cornelius Sulla diktatuur
- 74-71 eKr Spartacuse ülestõus
- 67-63 eKr vallutati Väike- ja Ees-Aasia
- 60 eKr triumviraat: Marcus Licinus Crassus, Gnaeus Pompeius Magnus ja Gaius Julius Caesar

Vabariigi langus II

- 58-51 eKr Caesar vallutas Gallia
 - Rubico
- 45-44 eKr Caesari diktatuur
 - ajakirjanduse algus, kalender
- 44 eKr Caesari tapmine senati istungi ajal
- Ka sina, Brutus

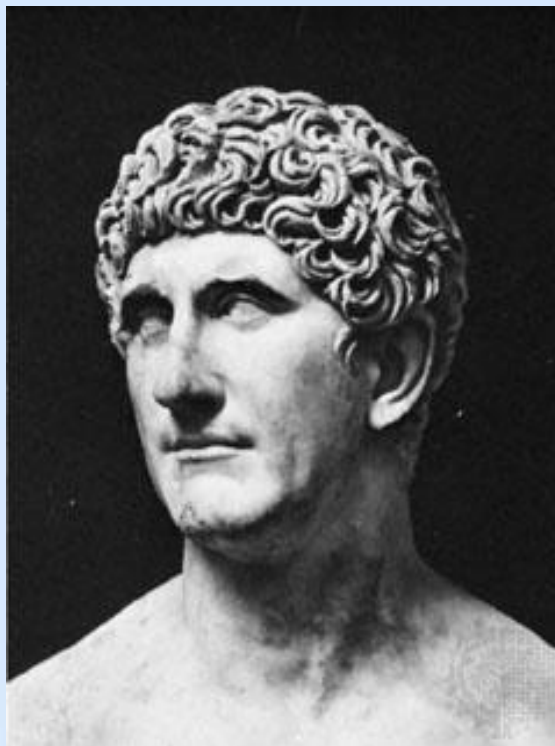

Vabariigi lõpp

43 ekr -33 ekr teine
triumviraat
Marcus Antonius,
Octavianus ja
Marcus Aemilius
Lepidus

31 eKr kodusõda
Antoniuse ja
Octavianuse vahel

30 eKr Egiptuse
liitmine

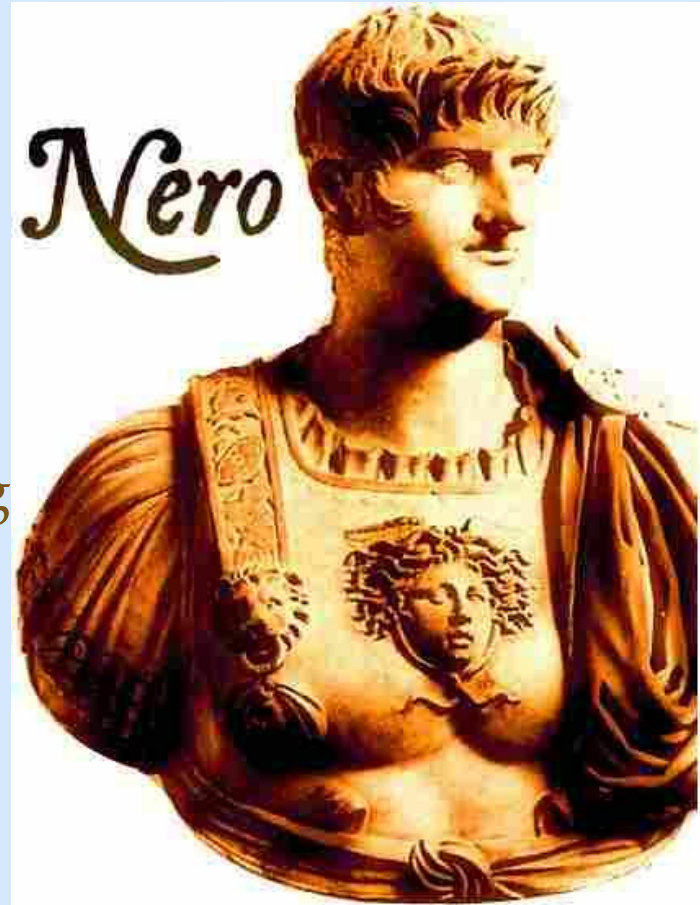

Vabariigi lõpp

Varane keisririik 30 eKr-235 pKr

- 30 eKr-14 pKr Augustus
 - konsul, imperaator, asevalitseja, princeps, rahvatribuun
 - Caligula 37-41
 - Nero 54-68
- 79 Vesuuvi purse
- 98-117 Traianuse valitsusaeg
- 117-138 Hadrianus
 - impeeriumi suurim ulatus
- 211 kõik vabad mehed kodanikeks
- Rooma õigus

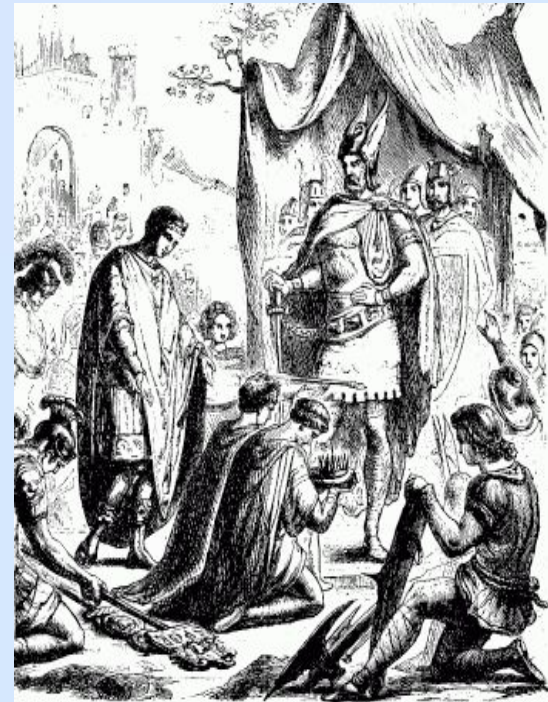

Ühiskond keisririigi ajal

- Vabad inimesed kuulusid kolme seisusse
- Senaatoriseisus
- Ratsanikuseisus
- Lihtrahvas — suurenes proletaaride hulk
- Idaprovintsid rohkem arenenud
- vabakslastud

Hiline keisriik 235-476

- 235-284 sõdurkeisrite ajajärk
- Diocletianus 284-306
- Senat tähtsusetu

Hiline Keisririik

- 306-337 Constantinus Suur
- Sõdis edukalt frankidega, pealinn Trieris
- Kodusõjad-324

ristiusu legaliseerimine 313

pealinnaks Konstantinoopol 326-330

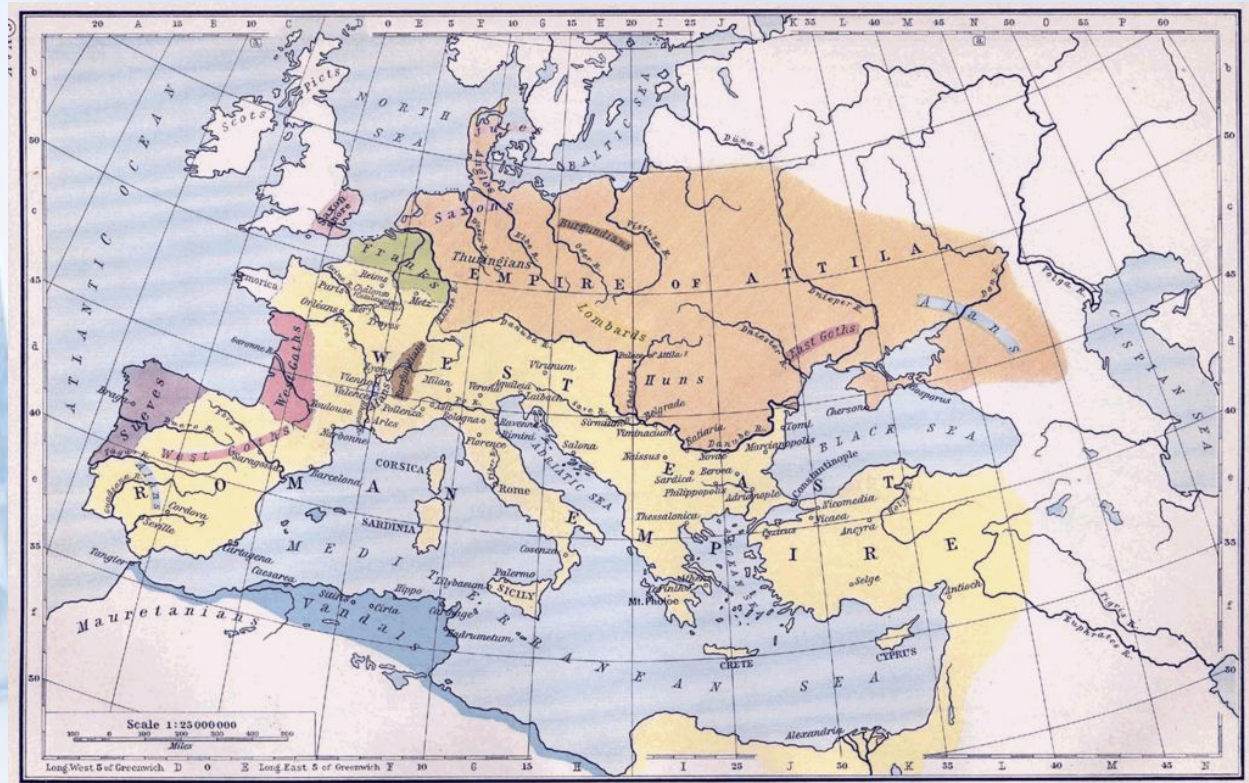
Eremiidid, mungad, kloostrid

Hieronimus-piibli tõlkimine

Augustinus, õpetus jumalariigist

Hunnid

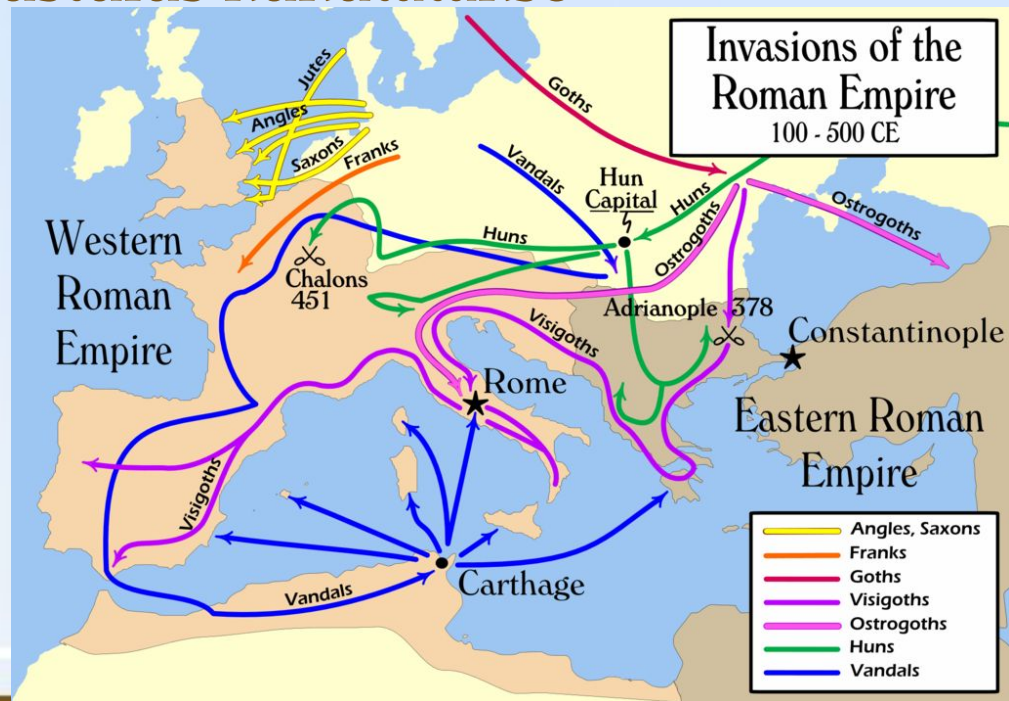
Vana-Rooma

395 Rooma jagamine Theodosius

410 läänegoodid rüüstasid Rooma

451 Katalaunia lahing Aetius võitis Attilat

476 Romulus Augustulus kukutatakse

Forum Romanum - Rooma vanim foorum kaasajal. Vaade Kapitooriumi künkalt.

https://www.youtube.com/watch?v=e_phjB19ZEg
<https://www.youtube.com/watch?v=zajRWl995ms>
<https://www.youtube.com/watch?v=J7MYIRzLqD0>
<https://www.youtube.com/watch?v=ITmIYKiLBHI>